

REZUMAT

al tezei de doctorat intitulată:

ANALIZA COMPARATIVĂ A FORMELOR DE ASOCIERE ȘI COOPERARE ÎN AGRICULTURĂ SUB ASPECT JURIDIC, MANAGERIAL ȘI ECONOMIC ȘI IMPACTUL ACESTORA ASUPRA DEZVOLTĂRII RURALE. STUDIU DE CAZ.

Doctorand: **CREȚU V.M. Oana Roberta (TURIGĂ)**

Coordonator științific: **Prof. Univ. Dr. TUDOR Valentina Constanța**

CUVINTE CHEIE: asociație, cooperativă agricolă, grup de producători, dezvoltare rurală, Călărași, România

La nivel internațional, se duce o campanie de susținere și promovare a dezvoltării durabile a mediului rural, prin cooperare și asociere, prin elaborarea și aplicarea unor strategii de concentrare și dezvoltare privind modul în care fermierii să acționeze pentru a organiza și conduce exploatații agricole viabile, rentabile, cu piețe de desfacere și posibilitatea de accesare a fondurilor europene.

În acest sens, cooperarea și asocierea, prin formele lor deja consacrate, respectiv: cooperativele agricole, grupurile de producători și asociațiile de profil, pot fi considerate direcții fundamentale pentru integrarea rurală în spațiul european, prin serviciile furnizate membrilor comunității rurale într-un mod durabil. Scopul principal al tezei de doctorat, îl constituie analiza condițiilor și modalităților de cooperare și asociere agricultorilor din Regiunea Sud Muntenia, cu referire specială la județul Călărași, a aspectelor juridice, manageriale și economice specifice structurilor asociative din județul Călărași și a impactului asupra dezvoltării mediului rural, care să conducă la decelarea unor direcții de dezvoltare pentru mediul asociativ agricol din România, plecând de la situația identificată prin intermediul datelor statistice prelucrate și analizate, dar și prin aplicarea sondajului de opinie, prin chestionar și interviu, în rândul membrilor cooperatori și asociați.

Așa cum se prezintă în Capitolul II. Scopul, obiectivele, indicatori și metodele de cercetare, pentru teza intitulată „Analiza comparativă a formelor de asociere și cooperare în agricultură sub aspect juridic, managerial și economic și impactul acestora asupra dezvoltării rurale” au fost utilizate metode și indicatori, precum: documentarea și analiza, comparația, metoda grafică, interviul și chestionarul, în care au fost analizați indicatori statistici descriptivi precum: Chi-pătrat, coeficientul de variație, abaterea standard, ritmul de creștere.

Pentru a analiza evoluția cooperativelor agricole și a grupurilor de producători din România am extras din baza de date a ONRC toate înmatriculările de cooperative agricole atât la nivel național cât și pe județele Regiunii Sud Muntenia, pentru perioada analizată iar pentru grupurile de producători, site-ul Ministerului Agriculturii; pentru evoluția și structura asociațiilor, am accesat site-ul național și județean cu lista acestora la nivelul anului 2022, am consultat site-ul Ministerului Finanțelor publice pentru identificarea cooperativelor agricole și a grupurilor de producători din fiecare județ, am centralizat și prelucrat datele la nivel național, regional și județean; am completat informațiile cu sprijinul Direcției Agricole Călărași și prin informații obținute direct de la cooperative, grupuri de producători și asociații, pe bază de chestionar și interviu.

În cadrul tezei, chestionarul a fost completat de 119 persoane, pentru analiza aspectelor juridice, manageriale și economice ale cooperativelor agricole și grupurilor de producători și de 95 persoane din cadrul asociațiilor agricole ale județului Călărași

Metoda comparației s-a folosit în analiza seriilor de date ce au cuprins perioade de timp între anii 2000 și 2009 și 2010 și 2020, sau 2021 în funcție de datele disponibile. Pentru fiecare perioadă s-au calculat indicatorii: media, deviația standard, coeficientul de variație și ritmul anual de creștere. Datele obținute pentru cele două perioade s-au comparat prin diferențele dintre mediile și ritmurile de creștere ale fenomenelor tehnico-economice analizate și evaluarea statistică a acestor diferențe pentru probabilități de 95%, 99% și 99,9%.

Capitolul III. Analiza condițiilor și modalităților de cooperare și asociere a agricultorilor din Regiunea Sud Muntenia, cu referire specială la județul Călărași, abordează prezentarea condițiilor naturale, economice și sociale, ale Regiunii de Dezvoltare Sud Muntenia cu referire specială la județul Călărași și realizează o radiografie a structurilor asociative constituite în regiune, comparativ, pe județe și cu situația existentă la nivel național.

În Regiunea Sud Muntenia există, pe lângă condițiile naturale favorabile, un mare potențial de dezvoltare al agriculturii, eficiența economică a activității agricole fiind determinată de legăturile interdependente care se stabilesc între pământ–proprietate–exploatare.

În anul 2021, ponderea suprafeței agricole, raportată la suprafața totală a fost de 63%, mai mare decât ponderea la nivel de țară, care a fost de 61%. Suprafața arabilă în regiune a reprezentat 57,15% din totalul suprafeței, față de 39,2 % la nivelul țării. Ponderea în agricol a pășunilor a fost de 8,31% (față de 13,7% pe țară); același nivel redus s-a realizat și la fânețe de 3,16% (față de 6,5% la nivel de țară)

În județul Călărași, 84% din suprafața județului este deținută de terenurile agricole, cultivarea acestora fiind orientată în special, spre cultura cerealelor boabe, a plantelor uleioase și a plantelor de nutreț. Prin prisma comparației între județele regiunii, județul Călărași (20,84%) ocupă locul 2 cu cea mai extinsă suprafață arabilă, după Teleorman (23,10%). Numărul de întreprinderi agricole active în perioada 2016-2021, evidențiază o creștere de 7,4%, de la 557 în anul 2016 la 598 în anul 2021, cu un ritm de creștere anual de 1,69%.

Populația județului Călărași a scăzut de la 343 mii locuitori în 1992 la 299,6 mii locuitori în 2022, o scădere de 5,4 mii locuitori, care este considerată foarte semnificativ negativă. La nivelul județului Călărași, din totalul locuitorilor în anul 2022, 119,4 mii locuitori trăiesc în mediul urban (39,86%) și 180,1 mii locuitori traiesc în mediul rural (60,14%).

Analizând evoluția numărului de cooperative în România, se constată că tendința este una crescătoare, de la 321 de cooperative existente în anul 2012, ajungându-se în anul 2022 la 2273 de cooperative agricole, respectiv, o creștere procentuală de 708%, cele mai mari creșteri înregistrându-se după anul 2016. Cel mai mare număr de cooperative s-a înființat în anul 2022, respectiv, 752 cooperative, urmat de anul 2018, cu un număr de 280 de cooperative înființate. În funcție de funcționalitate, la nivelul anului 2022, dintre cele 2273 de cooperative existente, 264 și-au suspendat sau au întrerupt activitatea, respectiv, 12%.

La nivelul regiunii analizate, în anul 2022 existau 359 de cooperative, respectiv, 15,8% din totalul cooperativelor înființate în România. Pe județe, ponderea o deține județul Teleorman, cu 28,9% din numărul cooperativelor înființate, urmat de Dâmbovița cu 16,4% și de Călărași cu 15,8%. Pe ultimul loc se află județul Prahova, cu un procent de 5,3% în numărul total de cooperative înființate în regiune.

Ca structură, dintre cele 359 de cooperative, 52,9% sunt de gradul I, față de 35% la nivel național și 47,1% sunt de gradul II, respectiv, 169 de cooperative.

În anul 2022, la nivel național erau constituite 362 de grupuri de producători, cele mai multe fiind în județul Bihor, cu un număr de 37 de grupuri de producători și în județele Suceava și Călărași, cu un număr de 21 de grupuri. La nivelul aceluiași an, un număr de 233 de grupuri erau active, respectiv, un procent de 64%, în timp ce 129 de grupuri aveau activitate suspendată sau decizie de retragere din activitate.

În Regiunea Sud Muntenia, în anul 2022 erau constituite 69 de grupuri de producători, un procent de 19,1% din totalul grupurilor organizate în plan național.

Cel mai mare număr de grupuri de producători îl întâlnim în județul Călărași, respectiv, 21 de organizații, un procent de 30,4% din totalul Regiunii Sud Muntenia, iar dintre acestea, 13 grupuri au activitate în domeniul cerealelor și plantelor oleaginoase.

Dintre acestea, în Regiunea Sud Muntenia erau active, la nivelul aceluiași an, un număr de 45 de grupuri, respectiv, un procent de 65%, în timp ce 24 de grupuri aveau activitate suspendată sau decizie de retragere din activitate.

Referitor la asociații, din numărul total de 110524 asociații constituite la nivel național, doar 5240, respectiv, 4,74% sunt constituite pentru promovarea intereselor agricultorilor. La nivelul regiunii analizate, în anul 2022 erau înființate 10.079 de asociații, respectiv, un procent de 9,12% din totalul acestor organizații înființate la nivel național. Dintre acestea, 6,77% erau înființate în domeniul agricol.

Pe județele Regiunii Sud Muntenia, ponderea o deține județul Prahova, cu 33,02% din numărul ONG-urilor constituite în Regiune, urmată de județul Argeș cu 23,92% din numărul acestor structuri asociative. Cele două județe dețin ponderea și la categoria asociațiilor cu profil agricol, cu procente de 18,89%, respectiv, 16,84%.

Se remarcă faptul că, în perioada 2018 -2022, numărul total al asociațiilor tip ONG, în județul Călărași, a crescut semnificativ, de la 324 de organizații în anul 2018, la 618 în anul 2022, o creștere procentuală de 190,7%. Referitor la asociațiile cu profil agricol, creșterea este mult mai accentuată, respectiv, de la 32 de organizații în 2018, la 94 în 2022, creștere procentuală de 293,8%, cea mai mare creștere înregistrându-se în anii 2021 și 2022.

Capitolul IV. Evaluarea structurilor asociative din județul Călărași, pe bază de chestionar și interviu. Pentru fundamentarea obiectivelor pragmatice ale lucrării am selectat 73 de structuri asociative din județul Călărași, care au avut bilanț în anul 2021, pentru care am utilizat un mix de instrumente și tehnici cantitative și calitative, care combină recenzia literaturii de specialitate, analiza datelor statistice și a registrelor privind situația patrimonială, am desfășurat o cercetare pe bază de chestionar și am aplicat interviuri pentru testarea ipotezelor și culegerea unor informații suplimentare.

În identificarea eșantionului de studiu, s-a impus condiția ca structura asociativă să fie activă, aspect verificat prin depunerea bilanțului pentru anul 2021 și confirmat ulterior telefonic de reprezentanții acestor structuri, la stabilirea unei întâlniri de aplicare a chestionarului, respectiv a interviului.

La nivelul anului 2021, 39 de cooperative dintre cele 50 funcționale existente în județul Călărași, respectau criteriul depunerii bilanțului, iar 6 cooperative au fost înființate în 2021, conform Registrului Cooperativelor de pe site-ul MADR. Dintre cele 20 cooperative agricole de gradul I, existente în județul Călărași în anul 2022, am selectat pentru studiu 12, care au depus bilanț în anul 2021, iar dintre cele 37 de gradul II, am cuprins în eșantion 25, care, de asemenea au respectat criteriul depunerii bilanțului în anul 2021.

În cazul grupurilor de producători agricoli și al asociațiilor agricole, s-a procedat la contactarea telefonică a reprezentanților acestora în urma consultării listelor publice de pe site-ul MADR, informațiilor primite de la Direcția Agricolă Călărași și de la Consiliul Județean Călărași.

În studiu au fost cuprinse 21 de asociații agricole, dintre care o asociație a obținut și aviz de recunoaștere a calității de grup de producători.

De asemenea, au fost cuprinse 15 grupuri de producători dintre cele 21 existente în județul Călărași, dintre care, 13 au primit aviz de recunoaștere în sectorul Cereale, plante oleaginoase, plante furajere și 2 sunt cu recunoaștere mixtă, respectiv, cereale, plante oleaginoase, legume, carne, lactate ș.a.

Toate cele 73 de structuri asociative sunt active și funcționează în județul Călărași, condiții stabilite ca și criterii de selecție.

Pentru a realiza o evaluare a formelor asociative din județul Călărași, referitor la rezultatele și activitățile desfășurate am procedat la elaborarea unui chestionar și a unui ghid de interviu pentru sondarea opiniei reprezentanților cooperativelor agricole și grupurilor de producători, aplicate pe un eșantion de 119 respondenți, respectiv, aplicarea unui chestionar reprezentanților societăților agricole, pe un eșantion de 95 de respondenți.

Majoritatea respondenților au răspuns ca structura asociativa are elaborate viziunea și strategia în format scris, cunoscute de către membrii structurii asociative, activitatea cotidiană se desfășoară fără probleme majore, fluidă, în sensul în care procedurile legale de dezvoltare nu întâmpină dificultăți, standardele

de calitate sunt definite și respectate, comunicarea și managementul conflictelor sunt funcționale, iar grupul este coeziv.

Capitolul V. Impactul formelor asociative asupra dezvoltării rurale analizează percepția reprezentanților structurilor asociative cuprinse în eșantionul de cercetare privind impactul acestor structuri asupra dezvoltării comunităților rurale

Atât reprezentanții cooperativelor agricole și grupurilor de producători, cât și cei ai asociațiilor supuse studiului au fost rugați să facă aprecieri asupra afirmației 'Asocierea și cooperarea au impact asupra dezvoltării mediului rural' utilizând scala de valori 'dezacord', 'acord parțial' și 'acord total'.

Din informațiile culese și analizate, reiese faptul că majoritatea respondenților, în procent cumulativ de peste 93% apreciază prin acord parțial sau total că asocierea și cooperarea au impact asupra dezvoltării mediului rural.

Testul χ^2 , ne arată că nu există o legătură semnificativă între vârstă și aprecierea asupra dezvoltării spațiului rural prin asociere și cooperare, știind faptul că tinerii au o percepție diferită asupra modului de viață din mediul rural față de vârstnici, care accepta mai greu schimbarea și noul în viața lor, iar această unitate de aprecieri conduce la concluzia că, indiferent de vârstă, respondenții văd asocierea și cooperarea în agricultură, ca alternative de echilibrare economico-socială a spațiului rural.

Referitor la corelația dintre dimensiunea exploatației și percepția privind impactul asocierii și cooperării asupra dezvoltării spațiului rural în opinia respondenților se constată că: repartitia pe categorii de exploatații a opiniei respondenților privind acest item este destul de echilibrată, cei mai mulți dintre cei care exprimă un acord parțial fac parte din categoriile 10,1 la 50 ha, și anume 31 de respondenți, care reprezintă cca 33% dintre cei care au apreciat astfel acest item; majoritatea celor cu acord total sunt respondenții care au exploatația pe o suprafață între 10,1-50 ha, egal cu numărul celor între 50,1-100 ha, cumulând un procent de aproximativ 60% dintre cei care au răspuns astfel la acest item; referitor la cei nemulțumiți putem afirma că majoritatea lor reprezintă cei care au peste 100 ha.

Legătura prin testul χ^2 între cele două variabile nu este semnificativă, certificând faptul că mărimea exploatației nu are influență asupra percepției privind impactul asocierii și cooperării asupra dezvoltării mediului rural.

La succesul unei structuri cooperatiste/asociative contribuie membrii acesteia, aspect care trebuie luat în considerare încă de la inițierea procedurii de înființare, prin cooptarea persoanelor potrivite, a acelor oameni creativi, întreprinzători cu idei, interese și nevoi similare, care privesc cooperarea și asocierea ca pe o oportunitate de a face lucrurile mai bine.

Referitor la îndeplinirea obiectivelor, pentru a fi posibilă realizarea obiectivelor, toate cele trei forme asociative, au elaborat viziunea și strategii structurii asociative, le-au făcut cunoscute în organizație și acționează în funcție de acestea. Conform datelor colectate prin chestionar, indiferent de modul de comunicare, scris sau verbal, toți membrii cooperativei/grupului de producători/asociației au luat cunoștință despre viziunea și strategia organizației și se folosesc de acestea.

Perspectivile de dezvoltare ale celor trei structuri sunt variate; după forma de asociere, acestea se prezintă astfel:

-Planurile de viitor ale cooperativei includ creșterea numărului de membri, aprovizionarea cu input-uri la prețuri negociate în mod favorabil membrilor, asigurarea condițiilor de dezvoltare profesională a membrilor, precum și deschiderea către alte organizații naționale și internaționale, cum sunt UNCSV și COPA COGECA.

-În cazul asociațiilor, planurile de viitor vizează creșterea numărului de noi membri, colaborarea cu instituțiile de specialitate din teritoriu precum și cu societatea civilă pentru promovarea agriculturii și a aplicării corecte a legislației în domeniu; pătrunderea pe noi piețe de desfacere a produselor agricole, la nivel național și european, organizarea/participarea la seminarii, mese rotunde, training-uri cu procesatorii și furnizorii de input-uri; eficientizarea relațiilor fermierilor cu instituțiile de stat și private; organizarea de workshop-uri, dezbateri, pentru identificarea și rezolvarea problemelor fermierilor, promovarea apărării

drepturilor profesionale ale fermierilor; acordarea de consultanță; organizarea de training-uri, schimburi de experiență etc.

-Perspectivele de dezvoltare ale grupurilor de producători au în vedere planificarea, orientarea și adaptarea producției la cerințele pieței, respectând condițiile de calitate și cantitate; concentrarea ofertei și asigurarea valorificării produselor obținute de membrii săi; diminuarea costurilor de producție și asigurarea unor prețuri stabile la producător; o mai eficientă utilizare a tehnologiilor de cultivare și de producție, precum și de gestionare a deșeurilor, astfel încât să nu dăuneze mediului înconjurător, asigurând protecția calității apelor, a solului și a peisajului natural, menținerea biodiversității.

Dacă prin procesul de capitalizare al cooperativei, prin investițiile comune la nivelul acesteia se urmărește câștigarea unei poziții competitive pe piața unică, în condițiile unui context legislativ adecvat unei dezvoltări strategice a structurilor asociative, impactul asupra mediului rural va fi semnificativ, iar sprijinul pentru membrii structurilor asociative va fi vizibil, în interesul fermierilor.